

# Regionalfondens bidrag till utveckling i Stockholm

En summering av programperioden 2014-2020



# Sammanfattning

Målet för Europeiska regionala utvecklingsfonden under perioden 2014–2020 var att bidra till smart, hållbar och inkluderande tillväxt. Tillsammans med svenska aktörer på nationell och regional nivå skulle fonden investera i projekt som bidrar till ökad regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

I oktober 2023 avslutades de sista projekten inom programperioden 2014-2020. Ett omfattande arbete har genomförts av projektägare och projektpartners. Projekten har involverat företag och organisationer som investerat tid och pengar för att uppnå förändring och tillväxt. Ambitionen med denna portföljanalys är att ge en övergripande bild över vilka typer av projekt som beviljats, hur dessa kopplar an till de fem styrkeområden som formulerades inför programstart samt att beskriva vilka huvudsakliga resultat som uppnåtts. Förhoppningen har varit att ge en inblick i vad genomförandet av Regionalfonden resulterat i.

Den totala EU-budgeten uppgick till 340 miljoner kronor för sjuårsperioden. Tillsammans med obligatorisk medfinansiering från projekten har programmet investerat ungefär 680 miljoner kronor i Stockholmsregionen. Analysen visar att offentlig medfinansiering och projektägare inom offentlig verksamhet är vanligast förekommande. Den privata medfinansieringen utgör knappt en tiondel (7 procent) av den totala medfinansieringen.

Programmet har varit framgångsrikt i att uppnå målen för de indikatorer som var fastslagna. I korthet visar resultaten att:

- drygt 4200 företag har fått stöd genom projektens insatser
- sysselsättningen har ökat med drygt 1800 personer i deltagande företag
- 64 företag har fått ta del av investeringar i form av finansieringsinstrument
- projekten har främjat samverkan mellan samhällssektorer i sitt genomförande då 775 organisationer från olika samhällssektorer har deltagit i någon mån.

Sammanfattningsvis har programmets projekt tillsammans resulterat i ett utfall som är mer än dubbelt så högt som målvärdena för fem av sex indikatorer.

Stockholmsprogrammets övergripande målsättning var *hållbar stadsutveckling*. Den övergripande målsättningen innebar att forsknings- och innovationsinsatser, företagsfrämjande insatser och insatser för koldioxid snål ekonomi skulle stärka förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling i Stockholmsregionens urbana miljöer. I föreliggande summering har projektutvärderingar legat till grund för en analys av projektens kvalitativa resultat vilka sedan har kunnat användas för att analysera de aggregerade resultaten. Uppföljningen visar att det finns en rad resultat på den regionala nivån som kan bidra till strukturförändring och ett förbättrat företagsklimat. De främsta resultaten beskrivs vara:

- Små och medelstora företag har fått ökad kunskap, tillgång till nya nätverk och fått möjlighet att testa produkter
- Företag har fått ökad kunskap om affärsutveckling och fått tillgång till finansiering
- Ett mer enat och utvecklat innovations- och företagsfrämjande system
- Nya kunskapsunderlag och handlingsplaner har utvecklats och spridits

- Nya partnerskap och plattformar har etablerats
- Ökad samverkan mellan forskare och företag för att främja innovationer
- Nya arbetsmetoder och mötesplatser förenklar erbjudandet inom innovationsområdet
- Ny kunskap och nya verktyg som kan främja klimatarbetet i regionen
- Testbäddar och forskning med koppling till bostadssektorn har tillgängliggjorts
- Nya plattformar har etablerats för företag inom "impact-ekosystemet"
- Horisontella insatser i ett flertal projekt har främjat inkludering på arbetsmarknaden



# Innehåll

<b>Sammanfattning .....</b>	<b>2</b>
<b>Uppföljning av resultat .....</b>	<b>5</b>
<b>Om Stockholmsregionen och stockholmsprogrammet .....</b>	<b>5</b>
Styrkor i Stockholmsregionen.....	5
Om Stockholmsprogrammet.....	6
Arbets sättet för genomförandet av programmet: Stockholmsmodellen.....	7
<b>Projekt inom Stockholmsregionens regionalfondsprogram .....</b>	<b>7</b>
Projekttyper och projektens målgrupper .....	9
Indikatorer: projekten har erbjudit stöd till företag, bidragit till samverkan och sysselsättningsökning.....	10
Hållbarhetsaspekterna.....	10
<b>Projektens bidrag till Stockholmsregionens styrkeområden .....</b>	<b>11</b>
Attraktiv stad .....	12
Resultat som uppnåtts .....	13
Smart stad .....	14
Resultat som uppnåtts .....	14
Hälsosam stad.....	15
Grön stad .....	17
Inkluderande stad.....	18
<b>Referenser .....</b>	<b>20</b>

# Uppföljning av resultat

Målet för Europeiska regionala utvecklingsfonden under perioden 2014–2020 var att bidra till smart, hållbar och inkluderande tillväxt för alla. Tillsammans med svenska aktörer på nationell och regional nivå skulle fonden investera i projekt som bidrar till ökad regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

I oktober 2023 avslutades de sista projekten inom programperioden 2014-2020. Ett omfattande arbete har genomförts av projektägare och projektpartners. Projekten har involverat företag och organisationer som investerat tid och pengar för att uppnå förändring och tillväxt. Efter att programperioden nu är slut finns möjlighet till nya lärdomar och insikter att bära med sig i den nya programperiodens genomförande. Denna uppföljningsrapport är en del av detta lärande och syftar till att synliggöra och summera vilka resultat genomförandet av programmet har gett. Ambitionen är att ge en övergripande bild över vilka typer av projekt som beviljats, hur dessa kopplar an till de fem styrkeområden som formulerades inför programstart samt att beskriva vilka huvudsakliga resultat som uppnåtts.

Arbetet med rapporten har bestått av analyser i olika steg. I ett första steg har programmets projekt granskats utifrån hur de kopplar an till regionens styrkeområden. I ett andra steg har de enskilda projektens resultat granskats för att lägga grunden för en aggregerad beskrivning av vad som uppnåtts. Ambitionen är att ge en övergripande bild över vilka insatser som finansierats och vilka typer av resultat dessa insatser genererat.

I arbetet har tre övergripande frågeställningar varit vägledande:

- Vilka projekt har fått finansiering inom Stockholmsprogrammet 2014-2020?
- Har programmet nått de kvantitativa målen för programperioden?
- Vilka resultat har projekten uppnått inom respektive styrkeområde?

I analysarbetet har materialet bestått av kvantitativa data från Tillväxtverkets handläggnings- och uppföljningssystem, projektutvärderingar, programutvärderingar samt tematiska utvärderingar. Således är projektens egna redogörelser inte underlag för föreliggande analys. Detta för att kunna ge en så opartisk bild som möjligt.

I följande kapitel redogörs för styrkor och utmaningar som beskrivs i det operativa programmet.

## Om Stockholmsregionen och stockholmsprogrammet

### Styrkor i Stockholmsregionen

Stockholmsregionen är en innovativ region både i ett nationellt och internationellt perspektiv. Regionen räknas som en av de mest kunskapsintensiva i världen. Attityderna till företagande är mer positiva i Stockholms län än riksnittet och tillväxtviljan i småföretagen ligger något över genomsnittet för hela landet

(Företagens villkor och verklighet, Tillväxtverket, 2018). Tillväxtviljan och viljan att internationaliseras är också relativt hög i Stockholm.

I det operativa programmet för programperioden 2014 – 2020 angavs Stockholmsregionens främsta styrkor utgöras av en hög utbildningsnivå i arbetskraften, starka lärosäten samt ett dynamiskt och kunskapsintensivt näringsliv och att ett stort antal multinationella företag har sitt säte i regionen. En analys av Stockholms styrkeområden som publicerades år 2015 pekade ut att stockholmsregionen har styrkepositioner inom näringsnischer och kompetenser inom områden med relativt högt kunskapsfokus.

I tabellen nedan synliggörs de olika styrkeområdena, vilka aktörer som kan anses inneha en styrkeposition samt hur områdena kopplar an till teman inom Stockholmsprogrammets övergripande mål, som kommer beskrivas närmare i nästa avsnitt. Dessa fem övergripande temen är "Hälsosam stad", "Grön stad", "Smart stad", "Inkluderande stad" samt "Attraktiv stad".

Figur 1. Styrkeområden och temen som är centrala i genomförandet av programmet kopplat till hållbar stadsutveckling

Tema	Styrkeområden	Aktörer med styrkeposition
Hälsosam stad	Hälsa och Life science, bl a bioteknik, läkemedel och medicinsk teknik	Aktörer inom forskning, näringsliv och offentlig sektor
Grön stad	Miljöteknik och transport	Forskningsaktörer och näringsliv
Smart stad	IKT och teknik, tex dataspel, FinTech, nanoteknik och materialframställning, öppna data	Aktörer inom forskning, näringsliv och offentlig sektor
Inkluderande stad	Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och social inkludering, inte minst av unga och utlandsfödda	Aktörer inom forskning, näringsliv och offentlig sektor
Attraktiv stad	Knowledge Intensive Business Services (KIBS), Finans, Kreativa och Kulturella Näringar (KKN) och Tillverkning	Näringsliv

## Om Stockholmsprogrammet

I programmet för 2014-2020 pekas ett antal utmaningar ut som Regionalfonden kan bidra till att lösa. Utmaningarna är speciellt kopplade till den kraftiga befolkningsutvecklingen vilket resulterat i olika former av kapacitetsbrister inom såväl bostadssektorn som transportsektorn. I programmet beskrivs utmaningarna utifrån fyra områden:

- Minskad kapacitet i det svenska innovationssystemet
- Behov av ökad tillväxt i företagen och deras roll i det regionala innovationssystemet
- Behov av innovationer – en väg till minskad klimatpåverkan
- Minskat utanförskap och stärkt sammanhållning.

För att bemöta ovan beskrivna utmaningar och styrkeområden blev *hållbar stadsutveckling* den övergripande målsättningen i Stockholms program. Den övergripande målsättningen innebar att forsknings-och innovationsinsatser, företagsfrämjande insatser och insatser för koldioxidnsål ekonomi skulle stärka förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling i Stockholmsregionens urbana

miljöer. Programmets tre investeringsprioriteringar skulle därtill på olika sätt bidra till att stärka förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling i Stockholmsregionen och till fler växande, innovativa företag genom investeringar.

Investeringsprioriteringarna är:

- Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation (tematiskt mål 1)
- Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag (tematiskt mål 3)
- Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer (tematiskt mål 4)

Respektive investeringsprioritering motsvarar tematiska mål som fastställts inom sammanhållningspolitiken. I denna portföljanalys används begreppet tematiskt mål när hänvisningar finns till de olika investeringsprioriteringarna.

Programmet hade en EU-budget på 340 miljoner kronor. Till den summan tillkom minst lika mycket offentlig och privat medfinansiering, vilket innebär att en sammanlagd budget på cirka 680 miljoner kronor investerades under programperioden 2014-2020.

### **Arbetsättet för genomförandet av programmet:**

#### **Stockholmsmodellen**

Strukturfonderna spelar en väsentlig roll för genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken i Sverige och i Stockholmsregionen. En central utgångspunkt för genomförandet är samspel och förankring hos Stockholmsregionens aktörer. Utifrån denna utgångspunkt formades den så kallade Stockholmsmodellen, som innebär att aktörerna i högre grad än tidigare tog en proaktiv roll som initiativtagare och ägare av de insatser som genomfördes inom ramen för programmet.

Strukturfondspartnerskapet fick ett större ansvar att, utöver att besluta om prioritering av projekt, också ha en tydligare roll i mobilisering inför utlysningar samt kunskapsuppbyggnad och lärande. Inom ramen för Stockholmsprogrammet och Stockholmsmodellen fastslogs att programmet skulle eftersträva *sammanhållna strategiska satsningar* där insatser kompletterar och förstärker varandra för att bidra till ett helhetsperspektiv. I grunden handlar det också om att styra fonderna mot prioriterade områden i Stockholmsregionen i syfte att åstadkomma långsiktigt hållbara resultat och effekter.

## **Projekt inom Stockholmsregionens regionalfondsprogram**

I oktober 2023 avslutades de sista projekten inom programperioden. I detta avsnitt presenteras vad genomförandet har resulterat i. I fokus är utfallet för indikatorer, vilka typer av projekt som beviljats och vilka regionala styrkeområden och branscher de har vänt sig till. Avsnittet avser besvara frågeställningen om vilka resultat projekten bidragit till på regional nivå. I analysen används de resultat som utvärderingar lyfter fram, det kan därför finnas fler resultat inom projekten som inte framgår av föreliggande uppföljning.

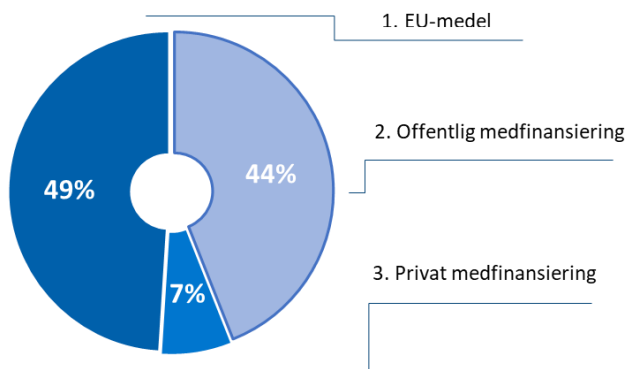
## 680 miljoner kronor har investerats i Stockholmsregionens hållbara tillväxt

Vid programmets start år 2014 var EU-budgeten 298 miljoner kronor. En stor del av budgeten var beslutad redan 2017. De avslutande åren tillkom ytterligare medel i samband med en valutajustering vilket ökade programbudgeten. I oktober 2023, när programmet stängdes, stod det klart att den totala EU-budgeten uppgick till 340 miljoner kronor för sjuårsperioden. Tillsammans med obligatorisk medfinansiering från projekten har programmet investerat ungefär 680 miljoner kronor i Stockholmsregionen. I stort sett hela budgeten förbrukades under programperioden samtidigt som återflödena var mycket små. Under covid-pandemin fick programmet ytterligare medel genom React-EU, med syfte att stötta branscher och områden som blivit särskilt drabbade. React-EU kom dock att genomföras inom ramen för det nationella regionalfondsprogrammet varför de projekt som beviljades inom satsningen inte ingår i denna uppföljning.

### Offentlig medfinansiering och projektägare inom offentlig verksamhet är vanligast förekommande

Projekten har framför allt medfinansierats med offentliga medel. Den privata medfinansieringen utgör knappt en tiondel (7%) av den totala medfinansieringen.

Figur 2. Medfinansiering från olika sektorer



Den offentliga medfinansieringen utgörs framförallt av:

- medfinansiering från kommuner (25%)
- regionala medel (6%)
- övrig statlig medfinansiering, utöver de regionala 1:1 medlen (50%)

Bland projektägarna återfinns en mix av aktörer från olika sektorer. Främst är det kommuner, Region Stockholm samt universitet och högskola.

Denna bild förstärks i Rambölls utvärderingsrapport där de fastslår att majoriteten av projekt som erhållit finansiering leds av offentliga aktörer, med motiveringen att dessa har kapacitet att bidra till långsiktighet i satsningarna. Vidare lyfts i utvärderingen att näringslivet involverats på ett önskvärt sätt genom att de utgör den direkt representerade målgruppen samt involveras som projektpartners i projekten.



## Projekttyper och projektens målgrupper

Programmet har finansierat projekt som gjort investeringar på olika nivåer i regionen. Projekten har gjort insatser riktade direkt mot företag likväl som insatser som syftar till att stärka det företags- och innovationsfrämjande systemet. Ett projekt kan inbegripa insatser inom flera områden. Sammantaget har:

- i stort sett samtliga projekt består i produktiva investeringar, alltså investeringar i produktion av varor och tjänster, som bidrar till ökad omsättning eller sysselsättning
- en stor del av projektens investeringar har även gått till insatser för näringslivsutveckling för små och medelstora företag
- ungefär en fjärdedel av medlen gått till projekt med insatser inom forskning och utveckling

Totalt har programmet finansierat 49 projekt varav 18 förstudier. Nästan hälften av projekten har drivits med fler parter än bara projektägaren.

Figur 3. Olika projekttyper inom programmet

Projekttyp	Antal projekt	Antal projekt med flera parter
Förstudier	18	5
Genomförandeprojekt	31	16
Totalt	49	21

Det är en blandning av branscher som tagit del av stöd genom projektens insatser. Den största delen har klassats som *andra ospecificerade tjänster* vilket inte går att bryta ned. En stor del av EU-medlen har gått till finans- och försäkringsverksamhet vilket kan förklaras av satsningen på finansieringsinstrument som drevs av Almi Invest. I övrigt är det framförallt branscherna hälso- och sjukvård samt kreativa näringar och offentlig sektor som tagit del av EU-medlen.

Figur 4. Branscher som fått stöd inom ramen för projekten

Branchområde (SNI)	EU-medel
Andra ospecificerade tjänster	197 019 977
Finans- och försäkringsverksamhet	91 500 000
Hälso- och sjukvård	24 156 948
Kultur, nöje, kreativa sektorn och fritid	10 863 477
Offentlig förvaltning	9 968 225
Transport och magasinering	4 792 981
Sociala tjänster, andra samhällliga och personliga tjänster	772 111
Tillverkning av transportmedel	400 000
Informations- och kommunikationsverksamhet, inklusive telekommunikationer, informationstjänster, dataprogrammering, datakonsultverksamhet	400 000
Verksamhet som rör miljö och klimatförändringar	308 627

I det operativa programmet betonas att målgruppsföretagen framförallt bör utgöras av befintliga företag i tillväxtprocesser med fler än tio anställda. Utifrån projektutvärderingar och interna analyser inom Tillväxtverket (*Stiliserade fakta om Europeiska regionala utvecklingsfondens stödmottagare i Sverige. Tillväxtverket, 2019*) har det dock blivit tydligt att projekten framförallt nått ut till företag som har

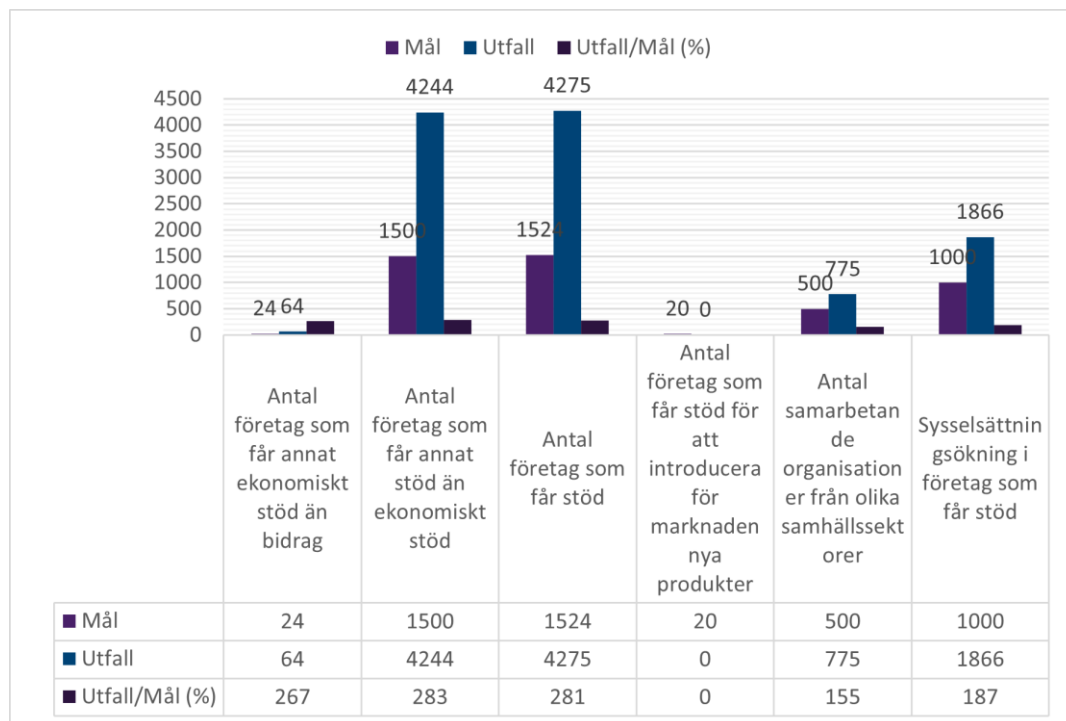
nio eller färre anställda och att det i många fall handlar om företag som är i relativt tidiga faser av tillväxtprocessen.

### Indikatorer: projekten har erbjudit stöd till företag, bidragit till samverkan och sysselsättningsökning

För att följa upp projektens kvantitativa resultat och bidrag till Regionalfondsprogrammets mål används ett antal indikatorer. De sammanslagna resultaten visar att programmet har lyckats väl i sitt genomförande. Diagrammet nedan visar att programmet har lyckats väl att nå målvärdet för i stort sett samtliga indikatorer. Kort summerat visar utfallet att:

- drygt 4200 företag har fått stöd genom projektens insatser
- sysselsättningen har ökat med drygt 1800 personer i deltagande företag
- 64 företag har fått ta del av investeringar i form av finansieringsinstrument
- projekten har främjat samverkan mellan samhällssektorer i sitt genomförande då 775 organisationer från olika samhällssektorer har deltagit i någon mån.
- programmets projekt har tillsammans resulterat i ett utfall som är mer än dubbelt så högt som målvärdena för fem av sex indikatorer.
- det inte finns några uppgifter avseende utfallet för indikatorn "antal företag som får stöd att introducera för marknaden nya produkter". Det har med största sannolikhet funnits exempel på nya produkter som genererats av projektens insatser men det har inte rapporterats in av projekten.

Figur 5. Programmets indikatorer och dess utfall



### Hållbarhetsaspekterna

Integrering av hållbarhetsaspekterna i projekten har varit en förutsättning för att de ska få stöd. I det operativa programmet ställs krav på att minst två av tre hållbarhetsaspekter ska adresseras inom projekten och därmed användas som

hävstång för att uppnå projektmålen. I Rambölls utvärdering<sup>1</sup> av tematiskt mål 1 lyfts att projekten har integrerat hållbarhetsaspekterna i varierande utsträckning. Endast ett av tre projekt som ingick i utvärderingen har tydligt kunnat redogöra för hur projektet bidrar till hållbarhetsaspekterna. Arbetet med portföljanalysen har genererat liknande slutsatser. Hållbarhetsaspekterna berörs i ansökningarna och till viss del i utvärderingsrapporter men i själva projektgenomförandet har aspekterna en begränsad betydelse för måluppfyllelse i flertalet projekt även om det finns mer framgångsrika undantag.

## Projektens bidrag till Stockholmsregionens styrkeområden

Stockholmsprogrammets övergripande målsättning var *hållbar stadsutveckling*. Den övergripande målsättningen innebar att forsknings- och innovationsinsatser, företagsfrämjande insatser och insatser för koldioxidsnål ekonomi skulle stärka förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling i Stockholmsregionens urbana miljöer. I detta avsnitt följer en redogörelse för hur projekten bidragit till det övergripande målet. Redogörelsen bygger på de kvalitativa resultat som uppnåtts genom projekten. Till grund för redogörelsen ligger projektens utvärderingsrapporter.

Hållbar stadsutveckling definierades utifrån fem temaområden som i sin tur kopplats ihop med utpekade styrkeområden för Stockholmsregionen. I tabellen nedan anges samtliga temaområden, deras koppling till utpekade styrkeområden samt vilka branscher som inkluderats i styrkeområdena.

Figur 6. Översikt: utpekade styrkeområden i programmet

Tema	Styrkeområden	Branscher/områden för verksamhet
Hälsosam stad	Hälsa och Life science, bla bioteknik, läkemedel och medicinsk teknik	Livsmedelsnäringen: livsmedelsförädling, måltidsverksamhet och detalj- eller grossisthandel (hälsa), life-science sektorn
Grön stad	Miljöteknik och transport	Miljöteknik
Smart stad	IKT och teknik, tex dataspel, FinTech, nanoteknik och materialframställning, öppna data	IKT och teknik samt öppna data
Inkluderande stad	Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning och social inkludering, inte minst av unga och utlandsfödda	
Attraktiv stad	Knowledge Intensive Business Services (KIBS) Fubabs, Kulturella och Kreativa Näringar (KKN) och Tillverkning	Producenter, scenografer, regissörer, skådespelare, filmare, distributörer, arkitektbyråer, konsultföretag inom IT- och hälsa

Analysen av hur projekten bidragit till det övergripande målet görs här genom att dela in projekten utifrån vilket av de fem definierade temaområdena (hälsosam stad, grönstad, smart stad, inkluderande stad och attraktiv stad) de tydligast kopplar an till. Bilden nedan illustrerar indelningen av programmets samtliga genomförandeprojekt utifrån temaområdena.

<sup>1</sup><https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/publikationer/arkiveradepublikationer/publikationer2018/utvarderingavnioprogramregionalautvecklingsfondentematisktmaal1.1328.html>

Figur 7. Projektens koppling till utpekade styrkeområden



## Attraktiv stad

En attraktiv stad omfattar här regional styrka inom både näringsliv, kompetens och forskning. Det handlar om huruvida projekten involverat näringslivssektorer med stark inriktning mot områden som skapar en diversifierad och attraktiv stad.

En femtedel av projekten har fokuserat på de branscher som kan sägas bidra till en attraktiv stad.

### Insatserna har framför allt inbegripit företagsnära ansatser

Projekten har främst varit inriktade på insatser direkt mot företag. Detta har de gjort genom:

- Affärs- och innovationsrådgivning samt coaching för små och medelstora företag
- Investeringsfrämjande åtgärder och rådgivning avseende internationalisering
- Testbäddar och labb där företag kunnat testa och utveckla innovationer och produkter
- Kunskapsspridning avseende produktionsprocesser, affärsmodeller och kompetensflyttningar
- Stöd till företag i form av krishantering och omställning i spåren av Covidpandemin

Genom de mer företagsnära insatserna som genomförts har projekten stärkt företag inom bland annat fordonsindustrin, kulturella och kreativa näringar samt Life Science-sektorn. Andra projekt har riktat sig mot en mer generell ansats där innovativa företag och teknikföretag fått ta del av rådgivning och affärsutveckling.

Värt att nämna är också att det varierar stort i hur långtgående stöd som företagen har fått, allt ifrån enstaka punktinsatser till mer omfattande rådgivning och coaching, vilket gör det svårt att bedöma huruvida det har lett till att företagen har ökat sin tillväxt och innovationsförmåga. Den stora mängden företag som varit föremål för insatserna har främst valts ut för sin tillväxtpotential snarare än innovationshöjd.

## Resultat som uppnåtts

*Ökad kunskap och tillgång till nätverk bland små och medelstora företag*



Projektet har resulterat i att företag har fått ökad kunskap och kännedom om hållbara affärsmodeller, internationalisering och innovation. Förutsättningarna för arbetet med företagsutveckling i Stockholmsregionen har också förbättrats genom nya verktyg och metoder som är bättre anpassade till de behov som präglar olika sektorer. Genom projektet har aktörerna kunnat identifiera och utveckla och metoder och verktyg för att möta företagens behov. Insatserna har anpassats efter vart företagen befinner sig på sin tillväxtresa och olika plattformar har skapats för att stötta företagen. Projektet har gett företag tillgång till nya och breddade nätverk som kan generera nya samarbeten och investeringar. Genom de testbäddar som tillgängliggjorts har företag också fått möjlighet att testa och utveckla sina produkter vilket snabbat på vägen till kommersialisering. Projektet Smart kreativ stad är ett exempel där insatserna har stärkt det företagsfrämjande systemet för företag inom Kulturella och kreativa näringar (KKN), åtminstone på kort sikt. Projektet har genom att sammanföra kreatörer och aktörer inom offentlig verksamhet med betoning på samhällsbyggnad öppnat upp en ny marknad för kreatörerna. Nya områden där kreatörernas tjänster efterfrågas har bidragit till nya affärer för företagarna. Genom att visa på vilka värden kreatörer kan skapa i arbetet inom hållbar stadsutveckling har projektet således främjat efterfrågan på företagens tjänster. Insatserna har bidragit att stimulera en marknad som tidigare inte varit tillgänglig för företagen och det förefaller som att projektet fungerat som en dörröppnare där nya kontakter knutits eller kommer knytas. Vidare har projektet upprättat en kreatörspool, som kommer leva kvar efter avslutad projekt, med upp emot hundra deltagare vilken således utgör en ny plattform för kreatörerna att möta potentiella kunder.

*Företag har fått ökad kunskap om affärsutveckling och fått tillgång till finansiering*

De resultat som genererats genom projektet visar att insatser gjorts för att utveckla nya tjänster kopplat till att attrahera investeringar. Genom projektet Tillväxt och internationalisering har företag kunnat attrahera både nationellt och utländskt kapital för expansion. Almis projekt *Tillväxt Sthlm* har arbetat med att utveckla det företagsfrämjande systemet och att erbjuda företagsrådgivning. Enligt projektutvärderingen är samtliga respondenter mycket nöjda med den rådgivning de har fått och ser stor nytta i att en extern part ser på verksamheten utifrån och med ett helhetsperspektiv. Vidare framkommer att rådgivningen gett bättre insikt i vilka prioriteringar som ska göras för företagets utveckling, bidragit till ett stärkt ledarskap, samt ökad förståelse för affärer och mindre stress i strategiska beslut. Genom rådgivningsinsatserna har Almi stärkt de deltagande företagen i att våga växa, utveckla verksamheten och nyrekrytera. Den riskkapitalsatsning som genomfördes av Almi Invest är ytterligare ett exempel på hur programmets insatser kommit att bidra till investeringar i företag som bidragit till ökad tillväxt i regionens

företag. I utvärderingen framkommer det att företag som erhållit riskkapitalinvesteringarna har ökat sin kapacitet genom att anställa fler. Gällande lönsamhet bedömer företagen att de påverkats i relativt låg grad på kort sikt, men att den framtida utvecklingen för lönsamheten förväntas vara större.

#### *Ett mer enat och utvecklat innovations- och företagsfrämjande system*

Projektet har resulterat i en ökad samverkan och samordning mellan regionens inkubatorer och science parks vilket bidrar till att företagen har större möjlighet att få ett behovsanpassat stöd. Processer och samverkansmodeller har skapats för samverkan mellan regionens universitet/högskolor, företagsfrämjande aktörer såsom Almi, Sting och näringslivet. Både nya platser och former för samverkan har skapats, exempelvis har aktörer inom fordonsindustrin fått möjlighet att utöka sin samverkan med forskare vid KTH samt med branschorganisationer och aktörer för hållbar industri. Inom ramen för projektet har aktörer från olika delar av det företagsfrämjande systemet utökat sina kontakter med varandra och kommit att samverka i högre grad. Projektet Tillväxt och Internationalisering är ytterligare exempel på ett utvecklat erbjudande inom innovationssystemet. Enligt projektutvärderingen har de hubbar, bland annat inom spelindustrin, som etablerats inom ramen för projektet en långsiktig möjlighet att bidra till regionens mål att skapa en hållbar ekonomisk modell.

### **Smart stad**

Stockholmsregionen är en smart stad med både forskning och näringsstyrkor inom teknik och IKT. Att främja en smart stad handlar alltså om att satsa på projekt med inriktning mot små och medelstora företag med inriktning på nanoteknik, materialframställning, öppna data och tech. Tre projekt kan sägas ha tydlig koppling till främjandet av en smart stad.

#### **Insatserna har framför allt fokuserat på att stärka det företagsfrämjande systemet**

Projektet har till stor del handlat om att utveckla och förbättra de plattformar och strukturer som finns för små och medelstora företag med bäring på smart stad. Till skillnad från insatserna med koppling till Attraktiv stad har företagen inte varit en direkt målgrupp i lika stor utsträckning. Framförallt har insatserna bestått i:

- Partssamarbete för att etablera partnerskap
- Test och utveckling av nya arbetsmodeller

#### **Resultat som uppnåtts**

Det finns betydande resultat inom styrkeområdet Smart stad', även om det är färre projekt som tillhör denna kategori. Resultaten som rapporterats har gynnat såväl små och medelstora företags utveckling som aktörerna i det företags- och innovationsfrämjande systemet. Projektets insatser har genererat resultat som också bäddar för ett mer sammanlänkat innovationssystem i Stockholmsregionen även i framtiden genom att:



### *Nya kunskapsunderlag och handlingsplaner har utvecklats och spridits*

Genom de nya samarbeten och arbetssätt som testats och utvecklats har projekten möjliggjort ett mer anpassat erbjudande till små och medelstora företag. Här handlar det till stor del om att aktörerna inom IKT, tech och öppna data har utvecklat sina erbjudanden och arbetssätt för att stödja företagen inom en bredd av sektorer. Ett annat exempel på resultat är att kommunerna i regionen har fått tillgång till kunskapsunderlag gällande arbetet med öppna data och hur de kan möjliggöra för små och medelstora företag att utveckla nya lösningar utifrån offentlig data. Genom satsningen har det kommit att bli lättare att ta hänsyn till företagets behov i arbetet med att tillgängliggöra offentliga data och det finns därmed goda förutsättningar att bidra till utveckling av nya kommersiella produkter och tjänster samt kan komma att bidra till att nya marknader och affärsmodeller utvecklas. Projektet Frontrunners for Sustainable Innovation har bland annat lagt grunden till att fler innovationsinriktade upphandlingar genomförs i Stockholm där även mindre företag är med och tar hem anbudet. I detta arbete har de bland annat arrangerat utbildningar inom innovationsupphandling för Stockholms stad och Region Stockholm samt projektets partners.

### *Nya partnerskap och plattformar har etablerats*

Nya partnerskap har också etablerats vilket skapat ett mer samlat erbjudande till företagen inom ett flertal sektorer. Genom projekten med inriktning mot IKT och tech har nya tvärsaktoriella samarbeten och nya plattformar främjat arbetet med cybersäkerhet. Partnerskapen har vidare bidragit till fördjupade insikter om varandras erbjudanden (innovationsmiljöernas och testbäddarnas) samt de olika kompetenser och testförutsättningar som finns i respektive verksamhet. Genom partnerskapen har tillgången till fler nätverk och FoU-insatser ökat vilket främjat gemensamma erbjudande till små och medelstora företag.

### *Ökad samverkan mellan forskare och företag för att främja innovationer*

Det finns flera exempel på hur Regionalfonden har bidragit till närmare samverkan mellan akademi och näringsliv. Insatserna har bland annat skapat en starkare samlingsbas inom innovationsekosystemet där företag fått stöd i utvecklingen och kommersialiseringen av sina innovationer. Bland annat har en ny samlingsplats för företag och forskare inom materialforskningen etablerats. Denna samlingsplats möjliggör interaktion och idéutbyte mellan forskare och företag vilket bidragit till nya samarbeten kring materialinnovationer. Det har främjat tillgängliggörande av forskning i företag som genererat nya innovationer och möjliggjort kommersialisering. Projektet Frontrunners for Sustainable Innovation som kopplade ihop olika test- och demomiljöer inom IKT arbetade för att skapa ett innovationsekosystem som är mer sammanhållet. Det gjorde de genom att koppla ihop innovatörer med forskning och utbildning med syftet att bidra till att fler innovationer når ut till marknaden. Dessa insatser svarar således också mot det utpekade behovet att stärka det innovations- och företagsfrämjande systemet.

## **Hälsosam stad**

Stockholmsregionen är en region med styrka inom hälsa och life science, detta gäller både forskning, näringsnicher och offentlig sektor. Insatser för att främja en hälsosam stad inom Stockholmsprogrammet har bland annat innefattat att integrera forskning och kliniska prövningar för att ge regionen en förutsättning att snabbt omsätta forskning i praktik och främja nya sätt att arbeta för att möta krav på

framtidens vårdbehov. Fem projekt har en tydlig koppling till Hälsosam stad genom deras fokus och inriktning.

### **Insatserna har framför allt inbegripit företagsnära ansatser**

Projekten på detta område har varit inriktade på flera olika sektorer. Projekten har omfattat alltifrån stöd till företag inom livsmedelsnäringen till innovatörer inom Deep tech och hälsorelaterad Life Science. Projekten har främst varit inriktade på insatser direkt mot företag. Detta har de gjort genom:

- Affärs- och innovationsrådgivning samt coaching för små och medelstora företag
- Testbäddar och labb där företag kunnat testa och utveckla innovationer och produkter

### **Resultat som uppnåtts**

I projektens utvärderingar framgår att insatserna genererat en ökad kapacitet att utveckla och främja innovationer inom områden som Life science, välfärdsteknik och livsmedel. De företag som fått stöd har stärkts i sitt tillväxtarbete och aktörerna inom det innovationssystemet har fått nya verktyg och kunskaper. Några exempel på resultat är:



*Små och medelstora företag har fått ökad kunskap, tillgång till nya nätverk och fått möjlighet att testa produkter*

Genom projektens insatser har företag inom flera sektorer kommit att få tillgång till testarenor, användartester och rådgivning. Företagen har fått möjlighet att testa produkter, möta potentiella kunder och utveckla sina affärsmodeller. Detta beskrivs ha

bidragit till tillväxt och sysselsättningsökning i de deltagande företagen.

Innovationer har kommit närmare kommersialisering samtidigt som deras marknad har breddats genom tillgång till nya kundkretsar. Insatserna har också bidragit till att marknaden mognat genom kunskapshöjning på efterfrågesidan. Företag har också fått tillgång till nya samarbeten och korskopplingar med andra sektorer har kommit till stånd. Projektet Matlust som syftar till att etablera en livsmedelsnod är ett exempel. De har genom projektet erbjudit en testbädd för livsmedelsföretag där de kan få sina produkter testade genom att produkten tillagas för att serveras inom Södertäljes kostenhets offentliga måltid för att därefter utvärderas genom enkäter. Projektet har därmed kopplat samman företag med en potentiell marknad för att främja utvecklingen av nya produkter. Stockholm Digital Care är ytterligare ett exempel där testbäddar inom äldreomsorgen har utvecklats och tillgängliggjorts. Inom projektet har innovatörer även fått tillgång till testpaneler där de fått möta potentiella brukare av de nya innovationerna. I utvärderingar av projekten fastställs framförallt att det lagts en grund för att absorptionen av innovationer i regionen kan öka framöver genom att efterfrågesidan, i detta fall framförallt kommuner, fått en ökad kunskap och förståelse för vad nya innovationer kan innebära för deras verksamheter i framtiden.



### *Ökad tillgång till finansiering*

De resultat som genererats genom projekten visar att insatser gjorts för att utveckla nya tjänster kopplat till att attrahera investeringar. Projektet Metodik för ökad konkurrenskraft har bidragit till exponering av bolag som tagits in på projektets Hotlist gentemot utländska investerare och samarbetsparter. Hotlist är en kontinuerligt uppdaterad lista som utgörs av investeringsmöjligheter och är ett verktyg för investerare inom Life science. Projektet har givit bolagen ett utökat kontaktnät bland utländska investerare samtidigt som investerare har en tydlig ingång till bolag som söker investeringar. Investeringarna och kontakterna som uppstår kan bidra till att öka kapaciteten i regionens innovationssystem och svarar mot skrivningen i programmet om vikten av att attrahera investeringar.

### *Nya arbetsmetoder och mötesplatser förenklar erbjudandet inom innovationsområdet*

Genom de etablerade testarenorna och samverkansplattformarna har aktörerna i innovationssystemet utvecklat nya metoder och verktyg för att kommunicera kring innovationsstödssystemets struktur. Genom nya nätverk inom främjandesystemet och delar vid innovations-rådgivningsmöten med innovatörer. Det finns också exempel på projekt som på olika arenor tagit sig an svårigheterna avseende innovationsupphandling. En svårighet har varit brist på kunskap hos beställare. Att öka kunskapen om innovationsupphandling har således bidragit till att öka möjligheterna för företag med innovationer att ta sig in på marknaden. Projektet Stockholm Digital Care är det främsta exemplet. De har utvecklat sitt arbete med att öka kunskapen avseende innovationers möjlighet att bidra till effektivitet och högre kvalitet inom hälso- och sjukvårdsområdet där kommuner och landsting är de primära kunderna när det gäller de produkter och tjänster som utvecklas.

Ytterligare exempel på resultat är:

- Ett nytt nätverk inom främjarsystemet för livsmedelsnäringen
- En accelerator för företag inom Deep Tech och Life Science har etablerats

### **Grön stad**

I Stockholmsregionen finns både forskning- och näringsstyrkor inom områden kopplade till Clean Tech och Transport. Områden som utmärker sig är energilösningar, material-och naturresursteknik, återvinning, miljösäkerhet samt andra verksamhetsområden som syftar till att skapa ett hållbart samhälle. Även bland de offentliga aktörernas styrkor finns arbete med återvinning och avfallshantering, energieffektivisering, och transportlösningar. Under programperioden har fyra projekt med tydlig koppling till Grön stad genomförts.

#### **Insatserna har framför allt fokuserat på att stärka det företagsfrämjande systemet**

Projekten som kan sägas bidra till en Grön Stad har främst gjort insatser med bäring på det företagsfrämjande systemet. Projekten har fått EU-stöd för insatser som rör exempelvis forskning om energiteknik och



effektivisering av energianvändningen inom transporter och bostäder Några exempel på resultat beskrivs här nedan.

## **Resultat som uppnåtts**

*Samverkansplattformar har etablerats*

De beviljade projekten har till stor del fokuserat på att bygga upp kunskap och verktyg inom stödsystemet. Bland annat har en regional plattform etablerats för företag som vill påbörja eller intensifiera ett klimatarbete som bidrar till grön omställning. Efter projektens slut har delar av projektverksamheten etablerats i den ordinarie verksamheten och det sker ett fortsatt arbete för mer formaliserad samsamarbetsstruktur mellan Region Stockholm och Länsstyrelsen Stockholm inom ramen för energi- och klimatområdet.

*Ny kunskap och verktyg som kan främja klimatarbetet i regionen*

Insatser för att främja användningen av miljövänliga drivmedel inom offentliga verksamheter har genererat en ny modell för kommuners upphandling av miljövänligt drivmedel. Vidare har kunskapsspridning kring ökad användning av förnybar samt rådgivning och stöd för etablering av laddinfrastruktur kommit kommuner till dels. Projektet har även genererat handlingsplaner i kommuner och en långsiktig plan för hållbart resande har upprättats i regionen.

Projektet Grön Bostad har genererat framgångar vad gäller kommersialiseringen av hållbara produkter och lösningar genom att ge små och medelstora företag stöd i form av verktyg, kunskap och arenor som krävs för att träffa möjliga beställare. Exempelvis har innovationsupphandling av solceller kvalificerat fler SME-bolag att upphandlas, och ytterligare bostadsbolag har påbörjat inköpsprocessen tillsammans med allmännyttans inköpsfunktion (HBV). Kommunala bolag har deltagit i innovationsupphandlingar och processerna kring dessa. Projektet har nått ut till allmännyttiga bostadsbolag, ett flertal kommuner och privata fastighetsägare.

*Testbäddar och forskning med koppling till bostadssektorn har tillgängliggjorts*

Insatser har gjorts för att tillgängliggöra forskning kring hållbart byggande och boende. Företag har fått möjlighet att samverka med forskare och testa sina innovationer i testbäddar. Projektet Grön Bostad har möjliggjort samarbeten med bostadsbolag och branschföreträdare vilket genererat nya arbetsätt med forskningen som utgångspunkt. Bland annat framtogs en ny metod för att utvärdera produkter och tjänster ur ett klimatperspektiv. Denna metod har varit till hjälp för små företag att kvalitetssäkra sitt erbjudande ur en klimatsynvinkel. Detta rimmar väl med vad som står i programmet om vikten av att utveckla och sprida användningen av nya smarta tekniker som möjliggör minskade koldioxidutsläpp.

Projektet Grön Bostad har även erbjudit företag en möjlighet att visa upp sina innovationer i testbädden Gröna Solberga. Projektet har också resulterat i ett mobilitetsprojekt med små och medelstora företag i verklig boendemiljö och genomförda kurstillfällen med bostadsrättsföreningar inom energieffektivisering vilket genererat merförsäljning av energieffektiviseringstjänster.

## **Inkluderande stad**

Stockholmsregionen har en framstående roll inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Det finns dock inte någon utbredd projektaktivitet

inom området. Samtidigt har Stockholms offentliga aktörer haft en tydlig prioritering när det gäller social inkludering, som en dimension av hållbar stadsutveckling. Det finns också ett tydligt fokus på bland annat inkludering av unga och utlandsfödda. Genom arbetet med hållbarhetsaspekterna har samtliga projekt en viss bäring på inkluderande stad men inget projekt har detta som huvudsakligt projekt mål. Projekten med bäring på inkluderande stad har istället främst involverat insatser för civilsamhället och företag med inriktning på social ekonomi. Det kan fastslås att projekten framförallt har haft insatser som bidrar till en inkluderande stad horisontellt.

### **Insatserna har inbegripit direkt stöd till företag samt stöd till det företagsfrämjande systemet**

Det är två projekt som kan sägas ha bäring på en Inkluderande stad. Båda projekten har varit inriktade mot att dels ge stöd till företag inom den sociala ekonomin, dels stärka stödjandestrukturerna inom området. Insatserna har bland annat innefattat:

- Företagsrådgivning och coachning
- Att synliggöra och öka kunskapen om företag inom civilsamhället däribland deras villkor och potential att leverera sociala effekter ur ett samhällsperspektiv företag inom civilsamhället

### **Resultat som uppnåtts**

*Företagen har fått tillgång till kunskap och verktyg*

Projektet Social Impact Academy, som drevs av Companion, har genomfört insatser för att öka kunskapen om kommunikation om hållbara affärsidéer. Projektet Tillväxtstöd för socialt företagande gav rådgivning från målgruppen företagare och aktörer i civilsamhället med näringsverksamhet, med den inriktning på social verksamhet och företag som har potential i verksamheten att leverera sociala effekter i ett samhällsperspektiv. Det finns dock inga uppgifter om vilka resultat som nåtts inom de deltagande företagen.

*Nya plattformar för företag inom "impact-ekosystemet"*

Insatserna som genomfördes inom projekten har också resulterat i nya insikter, arbetsmetoder och processer hos stödaktörerna. Inom projekten har det funnits ett fokus på att stärka och förbättra sitt eget erbjudande till företag inom den sociala sektorn. Bland annat etablerade Social Impact Academy en testbädd där små och medelstora företag kan testa sina idéer och få stöd från externa affärsrådgivare/expertter. Samma projekt gjorde även insatser för att stärka stödjandesystemet vilket resulterade i ett fördjupat samarbete med tio näringslivsfrämjande aktörer.



*Horisontella insatser i ett flertal projekt har främjat inkludering på arbetsmarknaden*

Som nämndes i inledningen av detta avsnitt har ett flertal projekt haft ett sekundärt fokus på inkludering. Projektet Grön Bostad samverkade med ett ESF-projekt med inriktning mot byggbranschen. Denna samverkan syftade till att stärka matchning och kompetensförsörjning inom byggsektorn genom att tillvarata nyanländas och utrikes föddas kompetenser.

Ytterligare ett exempel är att nyanlända personer fick möjlighet att arbetsträna i samband med insatser inom projektet Matlust. Även i detta fall var det i form av samverkan med ett ESF-projekt.

Projektet Smart kreativ stad, som fokuserade på att möjliggöra för kreatörer att delta i samhällsbyggnadsarbetet, genomförde en rad aktiviteter med bäring på inkluderande stad. Boende i ett antal särskilt utsatta områden fick möjlighet att påverka förändringar i boendemiljön med fokus på trygghet och inkludering. Bland annat skapades nya mötesplatser utifrån medborgarförslag som främjade attraktiviteten. Det genomfördes också insatser för ökad trygghet i form av belysning och konst i stadskärnorna liksom stärkande dialoger med unga i dessa områden.

## Referenser

1. Utvärdering av nio program Regionala utvecklingsfonden, Tematiskt mål 1 (2018). [Utvärdering av nio program Regionala utvecklingsfonden, Tematiskt mål 1 - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#)
2. Resultat och nyttor inom Regional-fonden i Stockholm (2020). [Resultat och nyttor inom Regionalfonden i Stockholm - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](#)
3. NYPS-barometern



Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på [tillvaxtverket.se](https://tillvaxtverket.se).

© Tillväxtverket

Stockholm, Maj 2024

Digital: ISBN 978-91-89730-74-8

Rapport 0485

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:

Lisa Kareliusson

Telefon, växel 08-681 91 00